

Csehov komédiája a nosztalgikus múlt és a praktikus jövő közti senkiföldjén játszódik

Kertelés a kert körül

A zsenialitás jegyeit mutató színész-rendező, Martin Huba nem először rendezett a Komáromi Jókai Színházban. A Cseresznyéskertet sem először vitte színpadra élete során, elmondása szerint maradt még benne mondanivaló a Csehov-darabról, amit annak idején nem volt alkalma kibölcönyöztetni.

JUHÁSZ KATALIN

Mokos Attila, Bandor Éva és Holocsy Krisztina

(Dömötör Ede felvétele)

Az ember, ha írni akar egy előadásról, lehetőleg tartsa nyitva a fülét a bemutatót követő fogadáson is, mert érdekes nüanszokhoz juthat. Huba például megosztott a koccintani kész vendégekkel egy szívszorító személyes adalékot a díszlettel kapcsolatban. A gyakran „játszó” ajtókeretről és a felfüggesztett ablakkeretéről, amelyekre fehér fátylakat aggattak, (és amelyek egyébként nem igazán nyerték el tetszésemet, lévén, hogy a nyolcvanas évek szcénográfiáját idézik), kiderült, hogy a rendező bontásra ítélt szülőházából származnak. Nemrég végignézte, amint markolókkal szedik fel azt a parkettát, amelyre gyermekként annyira kellett vigyáznia, nehogy megkarcolódjon. És így már más a helyzet a díszlettel illetően, mert hiszen a Cseresznyéskert a régi értékek pusztulásáról, a gyermekkor jelképeinek eltűnéséről szól. Arról, hogy mi marad nekünk, ha szétzúzzák az emlékeinket, és vajon a családi idill valódi volt-e, vagy csak fantáziánk festette rózsaszínre.

Egy másik, ünneplés közben elkapott mondat is ide kíváncsok. Nem árurom el, ki mondta, de a fentiekből könnyen kitalálhatják. Hogy tudniillik a komáromi társulatban akad néhány egészen kivételes aktor, és a Nemzeti Színházban örömtán-

cot járnának, ha lenne egy olyan színésznőjük, mint Bandor Éva.

A Cseresznyéskert egyértelműen Bandor jutalomjátéka, aki valamennyi szerepébe, még a habkönnyű, zenés izékbé is különleges szintet visz, árad belőle a tehetség, a tudás, plusz az a fajta karizma, amely csak a legnagyobbak sajátja. Ranyevszkáját márpedig csak a nagyok tudják eljátszani, mivel a hisztizésre hajlamos, ábrándos, finom úri nő szerepe tele van hirtelen hangulatváltásokkal, kiszámíthatatlan reakciókkal, és meg kell tudni jeleníteni azt a régmúlt világot is, amelynek a darab során lesz egyszer s mindenkorra vége. Ráadásul végig éreznünk kell, hogy az általa megidézett egykori családi idill már a múlté, nem lehet visszahozni, mert a család teljesen „szétreccsent”, a rokonok mást mutatnak magukból, mint amik valójában, életük folyamatos önbecsapás. Bandor Éva úgy tud jajveszékélni, hogy közben szinte instruálja a „jelenet” tanúit, hogy miként reagáljanak rá. Úgy csókol meg egy szekrényt, hogy a gesztus egyszerre komikusan teátrális, őszinte és szimbolikus. Úgy hallgatja a jobbágyból sikeres kereskedővé váló Lopahin racionális érvelését, mintha valami furcsa rímelésű verset szavalná-

nak neki. A Lopahint alakító Tóth Tibor szintén remekül oldotta meg feladatát: gesztusaival és hangozódásával eleinte szinte exkuzálja magát társadalmi felemelkedéséért, a kert megvásárlását taglaló részeg monológjában sincs kivagyiság, csupán egy sikeres üzletkötés történetét halljuk, és némi ön-elégtelenséget látunk. Mokos Attila Ljuba bátyját, Gajevet alakítja, egy nagy gyereket, aki saját világában él, és hajlamos a szócséplésre. Olyan „idegesítő”, hogy a néző egy pillanatra sem tudja azt hinni, hogy a Gajevben (is) tetet öltő múlt értéket képvisel. Ez a férfi az új világban halálra van ítélve, hiszen azt sem fogja fel, hogy a banktisztviselő nem egyenlő a pénzemberrel.

Csehovnak és Hubának hála a többiek is kibontakozhatnak, mindenkinek van legalább egy jelenete, amikor ő a főszereplő. Az egyszerű cselédlányból mármár fehér kacsójú dámává avanzsáló butácska Dunyasa (Molnár Xénia) iránt rokonszenvvel teli sajnálatot érzünk, amikor nem lát a szemétől, és Jását, az ingyenélő, csöppet sem szimpatikus inas (Majorfalvi Bálint) szerelméért epedez. Anya, a főhősnő lánya (Tar Renáta), valamint az örök diák Trofimov (Szabó Viktor) arra vannak kárhóztat-

va, hogy a jövőt képviseljük egy olyan közegben, amely a múltból táplálkozik. Varja, a fogadott leány (Holocsy Krisztina) sorsa megpecsételődött azzal, hogy nincs hozománya. Balul végződő lánykérés-jelenete Tóth Tiborral a darab egyik legtragikomikusabb pontja.

Csehov komédiának szánta a művet, amely a cseresznyéskert nosztalgikus múltja és a felparcellázott üdülőtellek praktikus jövője közti senkiföldjén játszódik. Talán ezért érzik a rendezők, hogy állást kell foglalniuk ebben a végzetes alternatívában, és a kegyetlen modernizációval szemben a hagyományos humánus értékekre kell szavazniuk. Anton Pavlovics azonban szerintem nem így állította fel a képletet. Nála pozitív és negatív irányban egyforma távolság van a szereplők önértékelése és valódi énje között. Helyzetfelismerésük labilitása kiszolgáltatja őket sorsuk átláthatatlan dramaturgiájának, ezért lehetnek komikus alakok. Ezt vélhetően Martin Huba is így gondolja, legalábbis a látottak alapján erre lehet következtetni. A komáromi Cseresznyéskert egy erős, emlékeztető előadás. Bárcsak minél hosszabb ideig műsoron maradna ebben az értékvesztett korban...